

tia, probitate, pietate, discretione etc. plenam confidentiam habere.

908. *Quid de nota tenenda?* In libro (non in chartis volantibus) nota teneri debet de oblationibus (intellige nisi agatur, de rebus minusculis, quae hic et nunc absque mora erogandae sint) indicando summas receptas, intentionem offerentium, erogationes factas etc.

909. *Quid de capitalibus in tuto collocandis?* Etsi offerentes arbitrio parochi plene se commisissent, de mente eorum esse nequiret ut capitalia periculo exponerentur; et parochus illa acceptando de iisdem in tuto collocandis tacite fidem dedisset. Graviter ergo et subinde gravissime oneraretur conscientia illius, ne (speciatim pro casu mortis) capitalia ipsa in discrimine versentur. Dixi *graviter et subinde gravissime*; non enim solum de fide, in re gravi vel gravissima, non servata; sed etiam de damno Ecclesiae, imo et de scandalo gravissimo et perniciosissimo ageretur. Modus autem capitalia in tuto collocandi, pendet a circumstantiis. Noto solum quod in rebus istis non est procrastinandum; et culpa mortalis in differendo de die in diem facile sine dubio intervenire potest.

910. *Quid de impediendo ne suspectus (quasi parochus aliquid sibi applicet) concipiantur?* Si de re momentosa ageretur, et speciatim si parochus avaritiae, aut nimii erga familiam suam amoris, indicia praeberet; suspectus huiusmodi vix aut ne vix quidem deesse possent; et proinde (maxime si dicteria iam fierent) oporteret ut parochus, ad suam existimationem ab huiusmodi macula immunem servandam, rei totius atque erogationum testes adhiberet. Hinc scripsit Scavini (*I. 290*): « MONITUM GRA-
« VISSIMUM. Ad malae administrationis suspicionem caven-
« dam, ne pigeat parochis de iis, quae Ecclesiae deferun-
« tur, testes adhibere et rationem reddere ». De hoc etiam Benedictus XIV prolixum habet sermonem (*Inst. LXXII. n. 25-31*), ubi imprimis refert decretum Synodi Chalcedonensis, quod de ipsis Episcopis statuit: « Ut nec

« sine testibus sit Ecclesiae administratio, nec ideo res eius
« dissipentur, et probrum ac dedecus Sacerdotio inura-
« tur »; et postea, arguendo a fortiori, dicit: « Tridentina
« Synodus multas irrogare Episcopis permittit, ea condi-
« tione ut piis operibus insumantur... Procul dubio Episcopi
« parochis fama honestatis et publicae existimationis se
« praeferendos merito censebunt. Attamen nullus inter
« probos Episcopos invenietur, qui mulctam irrogans, de-
« cretum ob eam rem non conficiat; qui mulctarum custo-
« dem non habeat; qui postremo depositam pecuniam ero-
« gare constituens, mandatum non obsignet, quo mulctarum
« custos pecuniam depromat; quae revera fieri magna
« diligentia consueverunt, ut dati acceptique omnis ratio
« palam oculis subiiciatur ».

911. *Quid de ratione Episcopo reddenda?* Hoc etiam in puncto standum erit legibus Ecclesiae et praeceptis Episcopi ipsius, qui certe ius habet et obligationem suae revisioni subiiciendi onerum omnium adimplementum. Idque extenditur etiam ad pias fiducias, circa quarum explicationem et rationis redditionem, vide quaedam notatu digna in opere quod inscribitur *Examen (Vol. III. n. 3926-3929)*.

912. *Quid de oblationibus factis a meretricibus?* Decisio pendet a modo et scandalo. Scripsit Scavini (*l. c.*):
« Non fieri debet de tali lucro (meretricio) oblatio ad altare
« (praecipue manifeste) propter scandalum et reverentiam
« sacrorum, vel sceleris abominationem. Sed hae causae non
« prohibent quin ex tali lucro eleemosyna fieri possit ».

CAPUT XVI.

De iure parochi quoad administrationem bonorum temporalium paroeciae suae.

913. *Ius istud estne aequale in omnibus locis?* Negative; aliud enim est si aeditui seu administratores laici (it. *fabbricieri*, gall. *marguilliers*) non adsint, et aliud si adsint.

914. *Si aeditui non adsint, estne parochus iure ipso verus administrator bonorum omnium Ecclesiae suae?* Affirmative; attamen, etsi ordinarie ex sese procedere possit, in quibusdam casibus licentiam ab Episcopo, et in quibusdam aliis beneplacitum apostolicum petere debet. Ubi autem ex sese procedere valet, Episcopus semper poterit ad rationem reddendam illum compellere, aut etiam (si opus esset) aliqua ei praescribere aut vetare; imo (si casus gravitas ita ferret) ab administratione illum prorsus suspendere.

915. *Quaenam est regula suprema cui subiicitur in parcho ius administrationis?* Est quod nihil facere potest cum damno, seu imminutione (etsi minima), capitalium et iurium Ecclesiae.

916. *Quandonam beneplacitum apostolicum exigitur?* Exigitur 1° circa alienationem immobilium non exigui valoris. 2° Circa alienationem mobilium pretiosorum. 3° Circa locationem ultra triennium fructiferum (nec refert quod iuxta legem civilem locatio valeret ad quinquennium). 4° Circa transactiones (quae alienationibus equiparantur; Cf. Ferraris v. *Transactio n. 22 et 38*), nisi agatur de transactione ad nutum revocabili. 5° Circa collocationem pecuniae (ultra summam 25 aureorum *de camera*) in investimento non canonico (non scilicet in honis stabilibus), nisi fiat in schedulis debiti publici vel in fundariis, quod hodie ex consuetudine etiam sine beneplacito apostolico fieri potest. Fundamentum habetur in celebri Constit. *Ambitiosae*; quae tamen dicit excipiendos esse casus a iure permissos, cuiusmodi sunt, v. g. si res urgeret, vel ageretur de rebus quae servando servari non possunt. Cf. *Praxis (Ed. III. n. 1099-1130) et De Angelis (I. xxxvi)*.

917. *Quandonam licentia Episcopi sufficit atque exigitur?* Sufficit 1° in alienationibus sive immobilium, quorum valor dictos 25 aureos *de camera*, nempe quadraginta (et alicubi, iuxta consuetudinem, quinquaginta) scu-

tata romana non superet (Cf. De Angelis *III. xiiii*). 2° In locationibus non ultra triennium.

Exigitur 1° in alienationibus omnibus pro quibus non exigitur beneplacitum apostolicum (nisi forte ageretur de aliqua re mobili levissimi momenti, ponendo rem meliorem loco deterioris). 2° In locationibus, ut supra, (exceptis, apud nos, locationibus domorum ad sex menses vel ad annum, dummodo personis honestis, et vetita sublocatione, locentur). 3° Generatim in iis omnibus in quibus consuetudo fert ut licentia peti debeat.

918. *Quid de caesione arborum, quae apud nos sunt in agris beneficii parochialis?* Loquendo non de periodicis et consuetis nemorum, aut ramorum caesionibus; sed de avulsione (it. *atterramento*) arborum alti trunci, vel de caesione ramorum non consueta (ut puta, si caederentur rami in quercibus); haec certe non licent, nisi licentia obtineatur. Ratio est quia beneficiati sunt ad instar usufructuariorum, qui arbores huiusmodi caedendi ius non habent; arbores enim pars fundi considerantur, et proinde sine domini licentia avelli nequeunt. Licentia autem peti debet ab Episcopo (qui, si plantarum valor praedictos 25 aureos superet, ad S. Congregationem Epp. et RR. recurrere debet). Haec vera sunt quamvis arbores ipsae ad maturitatem pervenissent, aut infructiferae vel noxiae forent, aut pro Beneficii ipsius fabricis adhiberi vellent. Tres exceptiones dumtaxat fieri possunt; scilicet 1° quoad arbores manu hominis plantatas (v. g. ulmos), si forte dessicatae aut casu fractae fuerint, dummodo loco avulsarum aliae plantentur; 2° quoad arbores sponte sua enatas (v. g. quercus) dummodo ex una parte, ut supra, dessicatae aut casu fractae fuerint, et ex alia pro dictis fabricis adhibeantur; 3° quoad arbores quae solum ad ignem deserviunt, dummodo beneficiatus pro sua et coloni necessitate dumtaxat iisdem utatur, atque insuper dummodo arbores desiccatae aut casu fractae non adsint vel non sufficient. Notandum quod codex civilis apud nos duas

quidem primas exceptiones admittit (A. 488, 490); sed non tertiam; quae solum ex consuetudine ab Ecclesia tolerata admitti posse videtur.

919. *Potestne parochus, aliqua urgente necessitate, aliquod sacrae suppellectilis obiectum in pignus dare?* Negative, nisi ab Episcopo vel Summo Pontifice licentiam obtineret. Vide Lambertini (*Notificazione LXIX*).

920. *Potestne parochus consentire, sine venia Superioris, ut fructus census imminuatur?* Si id faciat conventionem revocabili, affirmative (prout supra dicebam de transactione revocabili); secus, negative. Cf. Ferraris (v. *Alienatio IV. 22*).

921. *Potestne parochus, fundos Ecclesiae locando, de solutione anticipata pactum facere?* De iure communi interduntur et annullantur pacta huiusmodi, si fiant in praeiudicium successorum (*Trid. XXV. xi*). Idem dic si parochus, vel quilibet beneficiatus, ad vitam vel ad longum tempus fundos alteri traderet, recepta per unam vel plures solutiones tali vel tali pecuniae summa (Bened. XIV. Const. *Universalis Ecclesiae*). Loquendo autem de anticipationem, quae fiat sine praeiudicio successorum, nec ad longum tempus referatur, haec lege generali non interdicitur. Quum tamen locationis contractus ab Episcopo approbari debeat, eius erit decernere an anticipationis huiusmodi (quae periculosa esse potest) licentiam concedere expediat.

922. *Potestne parochus pretio vilissimo vel utcumque minore iusto fundos Ecclesiae locare?* Negative; id enim in successoris praeiudicium esse, et facile iniquissimam fraudem includere potest. Fraus ista interveniret si beneficiatus, praeviendo beneficium proxime esse vacaturum, alicui consanguineo suo fundos tali pretio locaret.

923. *Quid de casu in quo parochus, ad obtinendum supplementum congruae, ad Gubernium recursum fecerit?*

I. Congrua parochialis alia est canonica, et alia est civilis. Congrua canonica est centum ducatorum, nempe

fr. 532; congrua autem civilis nunc apud nos est fr. 900, cum spe ut post aliquod tempus ad fr. 1000 (liberos ab omnibus taxis et oneribus) extendatur. Vide legem Italianam 4 Jun. 1899 apud *Monitore* (Vol. XI. pag. 230).

II. Parochis autem, quorum redditus ad hanc summam non pertingunt, Gubernium in eadem lege supplementum concedit.

III. S. Sedes permittit ut supplementum istud petatur et acceptetur, inquit: *Attentis temporum circumstantiis, tolerari posse, remoto scandalo, et habita intentione standi mandatis Ecclesiae*. Ita S. Poenitentaria (14 Dec. 1899) apud *Monitore* (l. c. pag. 491).

IV. Donec itaque in petitione sincere procedatur, nulla est difficultas; sed quid si fraudes adhiberentur? Quid nempe si parochi dicerent non habere congruam quando iam abunde illam haberent? Quid si ad hoc probandum, non solum redditus Gubernio occultos silentio premerent, sed etiam falsis documentis (v. g. fictas fundorum Ecclesiae locationes peragendo vel Gubernii Oeconomus pecunia corrumpendo etc.) ostenderent redditus esse longe minores? Possentne parochi, sic quoque se gerendo, augmentum obtentum in conscientia retinere? Respondeo negative. Quamvis enim dici vellet quod illud retinendo, contra Gubernium (attenta direptione immensa bonorum Ecclesiae, taxis immodicis, dissipationibus etc.) iniustitia non interveniret; tamen licentia a S. Sede, ut supra, concessa respicit casus in quibus sincere et simpliciter omnia processerint, nec potest ita interpretari ut ad istum quoque casum suapte natura extendatur. Non est autem in facultate parochorum hanc extensionem facere; Gubernium enim daret illis bona aliis entibus ecclesiasticis direpta; sed bonorum istorum domina est tantummodo Ecclesia, et proinde ad illam solam spectat determinare quid de illis fieri debeat.

V. Alia difficultas intervenire potest pro casu decimarum. Iam vidimus supra (n. 890) quod Gubernium

suppressit decimas sacramentales, sed ita ut concesserit supplementum usque ad congruam casu quo, detractis decimis suppressis, congrua ipsa non amplius remaneret. Vidimus etiam (n. 891) quod S. Sedes permisit ut indemnitas ista peteretur. Difficultas itaque est si, obtento supplemento, parochi de facto decimas colligere pergerent, et sic, habendo iam suam congruam sicut prius, supplementum insuper quotannis reciperent. In hoc casu certa sunt sequentia. 1° Nulla fraus interveniret contra Gubernium, quod consentit dare supplementum propter amissum ius civiliter coactivum, quamvis simul de facto decimae a volentibus illas contribuere recipiantur. 2° Ecclesia vult ut sua lex de decimis solvendis firma persistat, et nolentibus illas solvere absolutio denegetur (ut pariter vidimus *l. c.*); atque adeo permittit ut parochi, non obstante recepto supplemento, decimas colligere procurent. 3° Iure merito vult Ecclesia ut in hoc quoque casu sua lex firma persistat, notandum est enim quod paroeciae huiusmodi (ad congruam civilem non pertinentes) sunt pauperulae et multae; si autem christifideles in iisdem a decimis parochialibus solvendis liberarentur, cito sequeretur quod etiam in magnis et ditioribus paroeciis solvi nollent, et sic a fortiori decimarum proventus cessaret etiam quoad canonicos et Episcopos. Dico a *fortiori*; omnes enim ad illas solvendas sunt valde minus dispositi, ut patet ex facto manifestissimo quod exactio decimarum valde facilius obtinetur pro parochis quam pro aliis. Nonne autem ita de lege ecclesiastica solvendi decimas iam totaliter et in perpetuum cito actum esset? Adde quod leges civiles nimis facile sunt mutabiles, et, speciatim in Guberniis Ecclesiae infensis, de favoribus eidem Ecclesiae concessis parum est fidendum. 4° Sed, decimis recollectis, poteruntne parochi illas simul et supplementum retinere? Quoad decimas nihil dubii; sed quoad supplementum decisio pendet a voluntate S. Sedis. Hucusque (quantum ex documentis authenticis conicere licet) utrumque concedit, sed (ut vidimus supra

n. III), quoad retinendum supplementum, dicit: *Habita intentione standi mandatis Ecclesiae*. Certe, quamvis Ecclesia nullum mandatum emitteret, quidquid ultra honestam sustentationem remaneret, in usus pios erogari deberet.

924. *Quid si aeditui, seu administratores laici, adessent?*

I. Hi non semper sunt illegitimi; sed in multis locis ex consensu Ecclesiae (v. g. ex concordato cum Principibus) legitime administrationem exercent; neque id sua utilitate caret, propter duas rationes quas adducit Bouix (*De Par. V. xiv. § 3*) inuiciens: « Cum apud populum
« facile spargi possint sinistrae suspiciones, ne forte pa-
« rochus ea quae reficiendae fabricae et augendae sacrae
« suppellectili addicenda sunt, in proprios usus convertat,
« aliove modo Ecclesiae parochialis bona dilapidet, nil
« aptum magis ad arcendam huiusmodi odiositatem, quam
« deputari nonnullos civitatis praecipuos cives, qui simul
« cum parochis de his omnibus deliberent atque decernant.
« Atque insuper, dum ad solvendum adigendi sunt ii, qui
« ex aliquo titulo Ecclesiae parochiali debitores sunt, nemo
« non videt quam expediat id, non a parochis ipso imme-
« diate fieri, sed a deputato illo laicorum coetu ».

II. Quibus autem limitibus et sub quibus conditionibus aeditui administrationem iure exercere possint, id iuxta diversa statuta vel diversas consuetudines varium est.

III. Alicubi huiusmodi institutio nunquam fuit ab Ecclesia approbata; et alicubi, quamvis approbata fuerit, postea abusus invaluerunt. Frequentissime autem in casibus particularibus aeditui exigunt quae exigere non possunt, et sive hoc sive illo modo male se gerunt. In his casibus utique iura Ecclesiae et parochi plus vel minus laeduntur; sed ut plurimum res est sine remedio, et si parochus vellet omnino ut omnia semper bene procederent, non solum incassum laboraret, sed etiam mala longe maiora provocaret. Reliquum est itaque ut bonis modis proce-